

KOMENTÁŘ II.

VÝSLEDKY PŘEDNOSTNÍHO HLASOVÁNÍ

Volič mohl právo přednostního hlasování uplatnit tak, že na hlasovacím lístku pro vybranou politickou stranu, politické hnutí nebo koalici (dále jen „volební strana“) označil maximálně čtyři kandidáty, kterým tím dával přednost. Pokud volič tohoto práva nevyužil, byl jeho hlas pro tuto volební stranu interpretován tak, že akceptuje pořadí kandidátů uvedené na hlasovacím lístku vybrané volební strany.

Získané přednostní hlasy jednotlivých kandidátů byly klíčové při přidělování mandátů volebním stranám v rámci volebních krajů. Mandáty přidělené volebním stranám obdrželi jejich kandidáti podle pořadí, v jakém byli uvedeni na hlasovacím lístku, pokud přednostní hlasy voličů neurčily jiné pořadí.

Podmínkou pro tuto změnu bylo, aby kandidát získal tolik přednostních hlasů, že to činilo nejméně 5 % z celkového počtu platných hlasů pro volební stranu ve volebním kraji. Takovému kandidátu náležel mandát přednostně, tj. posunul se v pořadí pro přidělení mandátu na první místo. Bylo-li takových kandidátů v rámci volební strany ve volebním kraji více, připadly mandáty těmto kandidátům postupně v pořadí podle nejvyššího počtu přednostních hlasů. Byl-li počet přednostních hlasů stejný, rozhodovalo původní pořadí kandidáta na hlasovacím lístku. Nezvolení kandidáti volebních stran s alespoň jedním mandátem ve volebním kraji se stali náhradníky.

Pokud byla kandidatura zrušena v době po zaregistrování kandidátních listin (kandidát se vzdal kandidatury nebo byl zmocněncem volební strany odvolán), kandidát zůstal na hlasovacím lístku, ale při rozdělování mandátů se k němu nepřihlíželo. V tomto kontextu se liší pojetí tabulek z I. dílu publikace (Tab. 1, 2a, 2b, 3 a 4), kde jsou uvedeny pouze počty platných kandidátů (tj. po odečtení těch, jejichž kandidatura byla zrušena), od pojetí Tab. 13 a Tab. 14.01 až 14.14 tohoto dílu publikace, kde jsou zohledněni všichni kandidáti.

Z celkového počtu 5 262 kandidátů se voleb účastnilo 5 243, protože u 19 kandidátů byla kandidatura zrušena, z toho čtyři kandidáti byli škrtnuti již při samotné registraci a registrační úřad ponechal tuto pozici volnou. Pro porovnání - v roce 2017 byl počet kandidátů ve volbách do Poslanecké sněmovny vyšší (7 540) a kandidatura byla zrušena v 16 případech (z toho 1 kandidát byl škrtnut již při registraci), do voleb v roce 2017 tak vstoupilo 7 524 platných kandidátů.

Intenzita udělování přednostních hlasů je měřena pomocí míry využití přednostního hlasování, která je definována jako procentuální poměr mezi počtem reálně udělených přednostních hlasů a maximálně možným počtem přednostních hlasů. Počet reálně udělených přednostních hlasů představuje souhrnný počet přednostních hlasů všech kandidátů volební strany v daném volebním kraji. Maximálně možný počet přednostních hlasů je roven čtyřnásobku udělených platných hlasů pro danou kandidátní listinu ve volebním kraji.

Tab. 10 zobrazuje rozdílnou aktivitu voličů v udělování přednostních hlasů podle územních celků. Nejintenzivněji byly udělovány přednostní hlasy na území hlavního města Prahy. Naopak nejméně přednostních hlasů distribuovali voliči v Jihočeském kraji, Plzeňském kraji a Kraji Vysočina, kde bylo uděleno méně než 16 % z maximálně možných přednostních hlasů.

Využití přednostního hlasování podle volebních stran nabízí Tab. 11. Z volebních stran, které jsou zastoupeny v Poslanecké sněmovně, udělovali s největší intenzitou přednostní hlasy voliči koalice PIRÁTI a STAROSTOVÉ (téměř 36 % z maximálně možných přednostních hlasů) a koalice SPOLU (téměř 26 %). Méně aktivní v udělování přednostních hlasů byli voliči ANO (necelých 11 %) a SPD (9 %).

Ve volbách bylo celkem uděleno 4 107 421 přednostních hlasů, z toho prvních 50 neúspěšnějších kandidátů získalo v součtu 1 021 514 přednostních hlasů, tj. 24,87 %. Absolutně nejvíce přednostních hlasů (59 792) získal Vít Rakušan (PIRÁTI a STAROSTOVÉ). Přes 30 tisíc přednostních hlasů dále obdrželi Markéta Pekarová Adamová (SPOLU), Petr Fiala (SPOLU), Andrej Babiš (ANO), Jana Černochová (SPOLU), Olga Richterová (PIRÁTI a STAROSTOVÉ), Pavel Žáček (SPOLU) a Martin Kupka (SPOLU).

Vít Rakušan je také kandidátem, který byl procentuálně nejvíce voliči zakroužkován. Na 43,47 % odevzdaných hlasovacích lístků pro koalici PIRÁTI a STAROSTOVÉ ve Středočeském kraji voliči udělili přednostní hlas právě Vítu Rakušanovi. V relativním vyjádření úspěšnosti jednotlivých kandidátů v získávání přednostních hlasů se do popředí dostávají i kandidáti z volebních stran s menším počtem platných hlasů, které do skrutinia nepostoupily. V rámci volební strany v kraji byl výrazně úspěšný např. Lubomír Volný, který byl zakroužkován na 33,7 % odevzdaných hlasovacích lístků pro volební stranu VOLNÝ blok v Moravskoslezském kraji. Na více než 25 % odevzdaných hlasovacích lístků byli dále zakroužkováni Jan Farský, který kandidoval v Libereckém kraji za koalici PIRÁTI a STAROSTOVÉ (32,69 %), Andrej Babiš (28,49 %; hnutí ANO v Ústeckém kraji, včetně zahraničí), Ivan Bartoš (27,74 %; koalice PIRÁTI a STAROSTOVÉ v Ústeckém volebním kraji), Soňa Peková (26,34 %; Švýcarská demokracie

ve Středočeském kraji), Jan Berki (25,9 %; koalice PIRÁTI a STAROSTOVÉ v Libereckém kraji) a Jana Maláčová, která kandidovala v Praze za ČSSD (25,62 %).

Celkem 661 kandidátů (12,6 % z celkového počtu platných kandidátů) získalo takový počet přednostních hlasů, že to činilo nejméně 5 % z celkového počtu platných hlasů odevzdaných pro volební stranu ve volebním kraji. Tuto hranici překonalo také 123 z 200 zvolených poslanců.

V důsledku přednostních hlasů voličů byl v 85 případech přidělen mandát kandidátovi, který by jej jinak, bez splnění podmínky získání nejméně 5 % přednostních hlasů, nezískal. Výrazný posun (o deset a více míst) a získání mandátu zaznamenali ve volbách 3 kandidáti. Konkrétně se jedná o Radima Holíše (ANO, Zlínský kraj), který se posunul z posledního (22.) místa na 2. místo, Michaelu Šebelovou (PIRÁTI a STAROSTOVÉ, Moravskoslezský kraj), která se posunula ze 14. místa na 1. místo a Miladu Voborskou (PIRÁTI a STAROSTOVÉ, Praha), která se posunula z 16. místa na 4. místo.